

19.3.2012

Valtiovarainministeriölle

VM 125:02/2007 Julkishallintojen tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt – valtiovarainministeriön lausuntopyyntö

Lausunto julkishallintojen tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt - loppuraportista

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoja Julkishallintojen tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt -loppuraportista (Valtiovarainministeriön julkaisu 2/2012). Lausunto on esitetty yleisiä huomioita sekä vastattu lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin. Tampereen kaupunki esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleiset kommentit

Tampereen kaupunki tarkastelee julkishallinnon tietoluovutusten periaatteita ja käytäntöjä kuntasektorin näkökulmasta ja esitetyt kommentit ovat myös tästä näkökulmasta esitettyjä.

Kokonaisuudessaan raportin rakenne oli selkeä. Liitteinä esitetyt yhteenvedot helpottivat lukemista ja tarpeen tullen keskeisiin asioihin palaamista. Raportin teksti on helpposti luettavaa ja rakenne on toimiva.

Tietoturva ja -suoja-asiat oli otettu monessa kohtaa hyvin huomioon. Raportissa käytetty terminologia oli osittain epäselvä tietosuojan osalta. Raportista ei tule ilmi onko valmisteluaiheessa pyydetty tietosuojan osalta kommentit tietosuojavaltuutetulta. Työryhmässä ei myöskään ollut nimettynä varsinaista tietosuoja-asiantuntijaa esimerkiksi tietosuojavaltuutetun toimiston tarkastajaa.

Jossain kappaleissa esimerkiksi termit perusrekisterinpitäjä ja rekisterinpitäjä sekoittivat helposti lukijalle. Normaalisti henkilötietolaki antaa esim. alla mainitussa kappaleessa olevat oikeudet rekisteröidylle.

”Perusrekisterienpitäjät valvovat ja seuraavat luovutettujen tietojen käsittelyä erilaisin menetelmin. Näihin menetelmiin saattavat kuulua mm. rekisterinpitäjän tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus, käyttöoikeus- ja lokitietojen käsittely sekä muut tekniset ja toiminnalliset valvonta- ja seurantamenetelmät.”

Nyt puhutaan lisäksi rekisterinpitäjän tarkastusoikeuksista. Tämä tarkoittaa siis lainsäädännön muutostarpeita. Asia oli huomioitu myös julkaisussa.

19.3.2012

Luvussa 3.3. on lueteltu virastojen tehtäväksi huolehtia mm. tietoturvallisesta toteutustavoista. Tässä keskeistä on, että liittymät erilaisiin perusrekistereihin tehdään suojatusti.

Kuntasektorin näkökulmasta raportista odotettiin apua oman toimintamallin rakentamiselle tietovarantojen avaamiseen. Joltain osin raportti tarjosikin apua tähän. Esimerkiksi lisenssimallin osalta käyttöönotto on helppoa. Kuntasektorin omien tietovarantojen avaaminen jäi kuitenkin raportissa vähemmälle huomiolle. Tietovarantoja ei ole kartoitettu tässä vaiheessa kattavasti, mutta kunnilta löytyy paljon nopeasti avattavia tietovarantoja. Kansalliselta tasolta toivottava ohjeistus liittyy Tampereen kaupungin näkökulmasta pitkälti menetelmien muodostamiseen, jotta datan avaaminen onnistuisi nopeasti esimerkiksi kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen käyttöön hyödynnettäväksi. Jotta kuntasektori pystyisi avaamaan omia tietovarantojaan, edellyttäisi tämä linjausten ja toimintamallin määrittelyä yhteisesti, jotta avaaminen tehtäisiin mielekkääksi ja helpoksi. Kuntien tietovarantojen avaamiseen pätevät pitkälti samat säännöt, joten nyt kunnittain tehtävä työ on päällekkäistä, koska yhteisesti sovittuja linjauksia ei ole vaan ne on tehty organisaatiokohtaisesti. Vastaavasti avoimena tarjottavan tiedon organisointi, jotta se löytyisi muun muassa kansalaisille yhdestä keskitetystä paikasta tai yhden paikan kautta oli asia, jota ei raportissa käsitelty.

Lausuntopyynnössä esitetyt kysymykset

1. Näkemyksenne tietoluovutuksista perittävistä maksuja koskevista periaatteista, niiden toteuttamisesta ja vaikutuksista.

Periaatteiden jako kahteen on hyvä, on hyvä erottaa viranomaisten välinen tiedonsiirto ja muiden sidosryhmien välinen tiedonsiirto. Tehokkuutta ja kustannusvaikutuksia saadaan varmasti nopeasti esiin siirtymällä maksuttomaan tietojen luovutukseen viranomaisten kesken. Toimenpiteissä ehdotettu priorisointi tukee tätä. Tietyissä toiminoissa tietojen maksuttomuus saattaa lisätä päätietovarantojen käyttöä, mutta samalla parantaa pyytävän organisaation järjestelmien datan laatua.

Maksuperustelakia ei sovelleta kunnallishallinnossa, kuten myös raportissa todetaan. Kuntasektorilla maksuperiaatteet eivät ole yhtä vahvasti esillä, koska tietoaineistosta perittävät maksut ovat harvinaisia.

2. Näkemyksenne julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimallista ja sen soveltuvuudesta julkisen hallinnon sellaisiin tietoaineistoihin, joiden luovuttamisella ei ole mitään lainsäädäntöön perustuvia rajoituksia.

Yhteinen lisenssi julkishallinnolle on hyvä ja varmasti helposti otettavissa käyttöön organisaatioissa. Aineistoon liitettävässä alkuperäislähteen maininnassa organisaatio joudutaan todennäköisesti usein ilmoittamaan useasti tarkemmalla tasolla (yksikköta-

19.3.2012

solla). Tietojen tuottajan oikeus lopettaa aineiston jakelu ja vastuuvapautus aineistojen oikeellisuudesta madaltaa kynnystä avata tietovarantoja.

Tarkempaa lisenssin käytön ohjeistusta ei raportissa ollut ja tällaiselle olisi todennäköisesti tarve.

3. Näkemyksenne perustietorekisterien käyttöehdoista ja niiden soveltamisesta perusrekisterien ja julkisen hallinnon viranomaisten muiden tietovarantojen tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen.

Ei kommentteja.

4. Näkemyksenne ehdotetuista toimenpiteistä ja tehtävistä (s. 47-50). Tähän liittyen toivomme myös julkihallinnon lausunnonantajilta tietoa siitä, onko hallinnonalallanne tai organisaatiossanne jo tehty tietovarantojen kartoitusta esimerkiksi osana tietoarkkitehtuurityötä, missä vaiheessa se on sekä mitä suunnitelmia teillä on mahdollisesti tietovarantojen avaamiseksi uudelleen käyttöä varten.

Kuntasektorin toimenpiteet olivat perusteltuja ja vastaavat pitkälti myös Tampereen kaupungin näkemystä tilanteesta. Tietovarantojen ja tietopalveluiden selvittämällä päästäisiin selkeämpään tilanteeseen ja hyödyntämistä voitaisiin lähteä selvittämään. Kokonaisuudessaan Kuntasektorin toimenpiteet olivat suppeita ja eivät vastaavasti yhtä konkreettisia kuin ministeriöille ja virastoille esitetyt.

Ehdotetut toimenpiteet edellyttävät, että työtä koordinoidaan ja ohjataan keskitetysti myös kuntien osalta.

Tietovarantojen kartoitusta on jonkin verran tehty. Kunnilla varmasti hyvin pitkälti samantyyppiset tietovarannot, eli kovin laajaan kartoitukseen ei todennäköisesti ole tarvetta. Organisaation ulkopuolisen yhteis- ja uudelleenkäytön kannalta tietovarantoja ei ole tunnistettu.

Rajapintapalveluiden ja metatietojen lisäyksen ohjeistus tulisi antaa yhdelle taholle (esimerkiksi VM:lle). Jotta yhdenmukaisuus toteutuu, on rajapintojen määrittely tehtävä ja ohjeistettava.

Huolimatta kuntien itsemääräämisoikeudesta tulisi myös kunnat saada jotenkin luovuttamaan tietonsa vastikkeettomasti. Tähän on toki vaikea puuttua, joten toivottavasti valtion esimerkki maksuttomuudesta rohkaisee myös kuntia.

Kehitys/toimenpide ehdotuksia

Perustietovarantojen viitearkkitehtuurin määrittelyssä tulee huomioida myös tietojen käyttöön liittyvät asiat käyttäjäorganisaatitasolla. Suosituksia tai linjauksia tulisi antaa

19.3.2012

kunnille perustietovarantojen tietopalveluiden käyttöön esim. liittykö jokainen kunta erikseen tietopalveluihin vai sallitaanko seudulliset liittymät, onko mahdollista tai kannattavaa rakentaa paikallisia tai alueellisia välivarastoja, jne. Viitearkkitehtuurin kuvaus tulisi ulottaa myös tietoja käyttävään organisaatioon, eli kuinka ratkaisut tulee rakentaa paikallisesti, jotta ne toimivat mahdollisimman tehokkaasti eivätkä rasita turhaan perustietovarantoa.

Lisätiedot

Yhteyshenkilönä lausuntoon liittyvissä asioissa toimii tietohallintosuunnittelija Riikka Vilminko-Heikkinen, puh. 040 801 6977, etunimi.sukunimi@tampere.fi.